

Editörden

N. Yasemin YALIM^a

Ülkemizin hızlı değişen gündemi, biyoetik alanındaki sorunları tartışırken yeterince odaklanamamıza, üzerinde daha derinlemesine düşünmemizi gerektiren değer problemlerini hızla ve çoğu kez yetersiz biçimde tüketmemize neden oluyor. TJOB'un Güz sayısından bu yana da benzer bir süreç yaşadık.

Beni bu konuda yazmaya yönelten toplumumuzun değersel gelişmişlik düzeyi konusunda bizi derin derin düşündürmesi gereken Özgecan olayı oldu. Bir önceki sayıda ülkemize sığınan ve sağlık hizmetine muhtaç olan insanların dramını daha uzun süre tartışacağımızı düşündüğümü yazmıştım. Oysa bu alandaki değer sorunları konuyu yakından izleyen meslek odaları ve duyarlı küçük bir grup dışındaki toplumun gündeminden neredeyse silindi. Birbiri ardına gelen felaketler, kazalar, adaletsizlikler bizleri etik değerlendirme yapmak bakımından bir yandan bağışıklamaya tabi tutarken, öte yandan neredeyse refleks düzeyindeki tepkilerin etik değerlendirme adı altında ortaya çıkmasına neden oldu.

Özgecan'ın vahşice öldürülmesi toplumun duyarlı kesimlerinin ayağa kalkmasına, eleştirilerini açıkça ve etkili biçimde ortaya koymasına yol açtı; bununla birlikte toplumda da ciddi ve sert bir tepki yarattı. İdam cezasının yeniden uygulanmasını isteyenler, cinsel suç işleyenlerin hadım edilmelerini savunanlar, katilin cezasının öteki mahkûmlar eliyle verilmesini umanlar ve adaletin gerçekleşeceğine inancını tümüyle yitirmiş olanlar etik argümanlarını özgürce paylaşma fırsatı buldular. Bu söylemlerin tümü, söyleyenler farkında olsunlar ya da olmasınlar, etik değerlendirmelerin dile getirilmesiydi. Bir başka deyişle, idam cezasının yeniden uygulanmaya başlamasını savunanlar, yaşam hakkı ve insan yaşamının değeri konusunda yeni bir pozisyon belirlerken, katilin cezasını mahkûmların vermesini umanlar adalete ilişkin bir sav ortaya koymaktaydılar. Beni en çok düşündüren ve irkiltenden biri de sosyal medyada geniş paylaşım olanağı bulan, Ortaçağ'da Fransa'da tecavüz nedeniyle suçlu bulunanlara verilen cezayı tasvir eden resim ve uygulamayı olumlayan yorumlardı. Bu anlamda kendiliğinden gelişen bu tartışma ortamının biyoetik açısından çok büyük öneme sahip olduğu kanısındayım.

Önemli noktalardan biri, bu olayın, adaletin sağlanacağına olan inancını kaybeden toplumların ve tek tek bireylerin nasıl bir değersel regresyona uğradıklarını açık biçimde göstermesiydi. Toplumsal sözleşmenin temel dayanağı olan ve Aristoteles tarafından bir değer olmaktan çok, insanlararası ilişkide değerlerin tümü olarak tanımlanan adaletin yitirilmesi sağlıklı etik değerlendirme yapabilme olanağını tehdit eden en önemli olgulardan biridir. Bu durumda etik değerlendirmenin gerçekleştirileceği bağlam tümüyle sanal bir yapıya bürünmektedir.

Özgecan olayı çevresinde oluşan ve toplumun çeşitli gruplarının etik değerlendirme pratiklerini ortaya koyan süreç, değerler alanındaki eğitimin yalnızca değerlerin tanıtılmasıyla sınırlanamayacağını, etik usullama yöntem bilgisinin topluma ulaştırılmasının ne denli yaşamsal olduğunu da kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde göstermektedir. Gerek biyoetik alanının profesyonelleri, gerekse sayıları daha az olmakla birlikte öteki uğraş alanlarında meslek etiği eğitimi verenler, etik değerlendirmenin nasıl yapılacağı

^a Prof. Dr., Türkiye Biyoetik Dergisi Editörü

konusunu bir uzmanlık bilgisi olarak kabul etmek ve sınırlı sayıdaki akademisyen ve meslek kişisi ile paylaşmakla önemli bir işlevi yerine getirmemiş olmaktadır. Bu saptamaya koşut olarak, etik usullama yöntem bilgisine sahip olanların daha geniş toplum kitlelerini bu yönde eğitmek üzere çalışmaya başlamaları öncelikli görünmektedir.

TJOB'un bu alandaki katkısı sayfalarını biyoetik alanındakiler başta olmak üzere, tüm etik eğitime ilişkin makalelere (araştırma, derleme, görüş yazısı v.b.) açmak biçiminde olabilir. Bu sayıda bu konuda kaleme alınmış bir makaleye yer vererek çabalarımızı başlatıyoruz. Sizlerin de katkısıyla gelişecek bu çabaların yalnız biyoetik alanındaki etik sorunlarla ilgili olarak değil, genel anlamda toplumdaki etik bilincin ve duyarlılığın gelişmesi, "doğru" etik değerlendirme yapabilme kapasitesinin artırılması açısından da etkili olmasını diliyoruz.

Yayın hayatının birinci yılını dördüncü sayısı ile tamamlayan TJOB'un gelecek yıllarda daha da gelişerek ve etkisini artırarak uzun yıllar yaşayacağını umut ediyor; hepinize iyi okumalar diliyorum.